

Sampedro: «Totes les meves novel·les són cartes d'amor»

«En tots els llibres que he escrit hi he deixat una part de mi», admetia l'escriptor

Vaig entrevistar José Luis Sampedro a casa seva, a Madrid, la tardor del 1995. Feia poc que el cor li havia jugat una mala passada i havia estat a un pas de la mort. Per sort, va obtenir una pròrroga de disset anys i mig. Finalment va morir el 8 d'abril del 2013, quan en tenia 96. Recordo la conversa amb l'admirat Sampedro -"soc, sens dubte, un escriptor atípic"- com un d'aquells moments que et reconcilien, i de quina manera, amb la feina de periodista. Rellegir-la és reviure-la. I estimar-lo, encara.

Foto: Europa Press

Venint cap aquí en metro, he topat amb dues persones que llegien *La sonrisa etrusca*. D'això se'n diu ser un escriptor amb lectors.

No s'ho cregui, són dues persones pagades per mi per sorprendre-la a vostè. Parlant seriosament, estic molt content. A Alemanya, on el llibre es va traduir fa cinc anys, ja porta vuit edicions. I a França m'acaben de donar un premi per aquesta novel·la.

A què atribueix l'èxit de *La sonrisa etrusca*?

La clau de l'èxit és que el llibre desprèn tendresa. El llegeixen joves i vells, dones i homes,

perquè uns i altres necessitem sentir-nos estimats. No és cert que només es venguin els llibres escandalosos, amb molt de sexe, amb política i amb droga. La tendresa també és comercial. *La sonrisa etrusca* té una tendresa que avui, amb l'aspror de la vida, a vegades trobem a faltar.

Amb la perspectiva dels anys, com la veu ara?

Com un intent d'atrapar el record de la infància d'aquell nen, que és el meu net. A vegades dic que el veritable autor de *La sonrisa etrusca* és aquell nadó que encara no parlava però que em dictava a cau d'orella el que havia d'escriure. Sense el meu net, jo no hauria escrit mai *La sonrisa etrusca*. La meva gran dificultat a l'hora de fer aquesta novel·la va ser expressar-me amb senzillesa. La història la tenia al cap, però em va costar trobar el to. El llibre està sentit molt sincerament i molt espontàniament. No és una història imaginària sinó una història de carn i ossos, viscuda.

El reconeixement públic li va arribar tard, però em sembla que després s'ha vist compensat amb escreix...

Completament, i quan més falta em feia. Els joves poden viure al marge d'aquestes coses, però els vells necessitem notar l'afecte dels lectors. Com que he estat molt malalt, i s'ha sabut pels diaris, la gent del barri m'ha anat aturant pel carrer per demanar-me si ja em trobava millor. És agradable notar que la gent m'estima. I a classe els meus alumnes també m'estimaven. Què més puc demanar? Soc un privilegiat! El més valuós de la literatura són les persones que he conegut gràcies als meus llibres.

Què vol dir quan afirma que els seus llibres estan escrits amb sang?

Miri, jo escric per necessitat. Per necessitat d'expressar-me, de comunicar, de descobrir-me a mi mateix. Vaig començar a escriure el 1936, i l'any 40 ja havia acabat una novel·la. Fins al 1981, quan es va publicar *Octubre, octubre*, no vaig ser gaire divulgat ni conegut com a novel·lista, se'm coneixia sobretot com a economista. O sigui, durant quaranta anys vaig anar escrivint a pesar de no aconseguir cap dels objectius materials que a vegades es persegueixen. Treballava en una altra cosa i m'aixecava a les quatre o a les cinc de la matinada per poder escriure novel·les. Escriure per necessitat no garanteix la qualitat literària de l'obra, però almenys garanteix que es tracta d'una obra humanament autèntica. Totes les meves novel·les són cartes d'amor. Soc una persona que entén l'amor fins i tot cap als objectes, m'enamoro de les coses i dels llocs. Per exemple, *Real Sitio* reflecteix el meu amor per Aranjuez. Les meves novel·les sempre són records personals. Absolutament en tots els llibres que he escrit hi he deixat una part de mi. El cent per cent de la meva obra és autobiogràfica, encara que no sigui històrica.

"S'escriu per suscitar emocions", diu vostè. Avui molta gent gira l'esquena a les emocions...

Sí, i és una llàstima. Hi ha novel·les que admiro intel·lectualment però que no em diuen res i no m'interessen gens. L'*Ullisses* em deixa fred, no m'interessa. El teatre de Beckett no m'agrada, ni per més que em diguin que retrata l'absurd de la vida. Per a mi, l'absurd de la vida es troba a *Les tres germanes* de Txèkhov. Necessito que una obra em commogui, cada cop crec més en la primacia de l'emoció. No vull dir que siguem irracionals, però el que en el fons ens mou és l'emoció. Enfront del "penso, per tant existeixo", jo defenso el "sento, per tant existeixo". El nadó que encara no raona ja sent, i existeix, i es mou per l'olor de la mare o per la carícia del pare.

Com és que coneix tan bé la sensibilitat femenina?

Una possible resposta és que en una altra reencarnació vaig ser dona. La veritat és que a mi m'enriqueix molt la conversa amb les dones. Ara mateix m'estic enriquint amb les seves preguntes, la seva actitud i la seva manera de fer. Els homes ja els conec, estan educats de la mateixa manera que jo i no m'aporten res de nou. Vostès tenen una visió molt més concreta i

tangible dels problemes. En vostès la percepció intuïtiva és molt més forta, directa i vital. Sempre que puc escolto les dones, cosa que la majoria d'homes no fan. Quan acabava de publicar *La sonrisa etrusca*, Montserrat Roig va preguntar si m'adonava que havia escrit una novel·la ben femenina. Em va afalagar molt.

Diu que de jove somiava ser escriptor, "ni que fos un escriptor de segona". Ha arribat a ser un escriptor de primera?

Depèn de què s'entengui per ser un escriptor de primera. De genis coneguts, només n'hi ha un cada segle. Sé que no escric tan bé com García Màrquez. Sap què passa? Que em costa molt situar-me entre els escriptors actuals, i els crítics literaris tampoc no saben on ficar-me. No puc dir si soc de primera o de segona perquè no tinc cap escala per comparar-me. Soc, sens dubte, un escriptor atípic. He viscut d'una forma que no té res a veure amb l'estil de vida propi dels escriptors, he estat una mena de caçador furtiu que va per la muntanya amb l'escopeta i cada vuit o nou anys mata una llebre i la publica. De la meva obra, se'n pot pensar el que es vulgui, però no es pot negar que *Octubre, octubre* és un llibre inusual: no s'acostumen a escriure novel·les així. Potser a estones soc un escriptor de primera i a estones un escriptor de segona. No puc jutjar la pròpia obra. Només sé que no dono un llibre a un editor mentre crec que el puc millorar, i per això em passo anys escrivint cada novel·la.

Reivindica la literatura eròtica.

La bona literatura eròtica és una literatura excel·lent. Em sembla admirable l'època francesa dels segles XVII, XVIII i principis del XIX. A banda de l'interès literari, té un interès social tremend. L'exaltació del sexe -i del sexe considerat anormal, segons els cànons- va ser molt important en la preparació de la Revolució Francesa. Ara el gènere es troba en un bon moment.

Per què defineix la vellesa com "un moment de simplificació"?

Quan ets vell, les ambicions es redueixen enormement. Els projectes s'acoten molt, es perd capacitat per fer coses. Jo encara aspiro a escriure millor, però ja no tinc l'angoixa d'haver-me de construir una carrera. I haig de planejar el futur a curt termini. M'han dit que puc morir d'una altra cosa abans que em falli el cor, però està clar que no puc fer plans a deu anys vista, no és sensat. Tot això suposa una simplificació. A més, arriba un moment en què un se sent més vinculat a coses desaparegudes que no pas als invents nous de trinca. Les noves meravelles de la tècnica no em sedueixen, i per tant segueixo fidel a coses que ja no es porten. Els vells hem de saber limitar-nos, hem de deixar que ens caiguin les fulles fins a quedar-nos despullats, com els arbres a l'hivern. L'única manera de gaudir de la vellesa és assaborir-la amb calma.